

't Äörke is een kwartaaluitgave onder verantwoordelijkheid van: Stichting Heemkunde Heer.

Redactieadres:
Hoogveerlinxstraat 113,
6211 AP Maastricht.

Redactie 't Äörke:
G. Eggen (telefoon 043 - 356 07 21 fax 043 - 356 07 22)
P. Wetzels (telefoon 043 - 321 92 37)

Abonnementen:
€ 9,50 per jaar bij vooruitbetaling te voldoen.
Losse nummers € 2,70 (voor zover beschikbaar)
N.B. Bij verzending per post wordt de prijs verhoogd met portokosten,
afhankelijk van bestemming.

ISSN 1388-8471

Tekening voorpagina: Bèr Heuts.
Naamgever van 't Äörke: Sjer Wijts.

Stichting Heemkunde Heer
Inschrijvingsnummer Kamer van Koophandel: 14.058.332
Postbank 807 33 90
Bank: 89.66.34.248

Het bestuur van de Stichting:
W. Eggen, voorzitter (telefoon 043 - 361 24 05)
P. Wetzels, secretaris (telefoon 043 - 321 92 37)
G. Kickken, penningmeester (telefoon 043 - 362 34 89)

't Äörke 17 - oktober 2002

Inhoud:

<u>Pag.</u>	<u>Onderwerp:</u>
1	Inhoudsopgave.
2	Van de redactie.
3	Kerkregisters.
8	Toen er nog geen kerkregisters waren.
10	Ber Retrot.
15	K.J.V. - Katholieke Jonge Vrouwen
15 en	
18/19	R.K. Jonge Boeren Vereniging.
20	Familienamen in Heer.
25	Volkstelling 1947.
35	Sint Grades Kërremis.

Van de redactie.

Aan de lezers van 't Äörke,

"What's in a name" verzuchtte William Shakespeare ooit.

Dit nummer staat in het teken van (familie)namen. Van de vroegere registraties daarvan in Heer in de kerkregisters, het ontstaan van familienamen in het algemeen en sommige in Heer in bijzonder. Familiennamen staan ook centraal bij de analyse van namen in Heer ten tijde van de volkstelling van 1947.

Namen staan ook centraal bij de foto's uit - pakweg - de jaren '30 van de vorige eeuw van de Katholieke Jongen Vrouwen en R.K. Jonge Boeren.

Sjër Wijts houdt in het dialect een beschouwing over Sint Gerardus en de naar deze heilige genoemde najaarskermis in Heer.

Wiel en Ger Eggen spraken met een oud Heerdenaar die bijna 46 jaar geleden naar Australië emigreerde en daar promoveerde tot George. Shakespeare had gelijk. "What's in a name".

Al met al hopen wij u met, alweer nummer 17 in deze serie, opnieuw van dienst te zijn geweest, en wensen u weer veel leesplezier toe.

Redactie.

Kerkregisters.

(Ger Eggen)

Het was met de huwelijksmoraal niet fraai gesteld zo rond de 15^e en 16^e eeuw. In die tijd waren nogal wat rondzwerende mannen, zonder vaste woon- of verblijfplaats, die met achterlating van vrouw en kinderen aan de wandel gingen en elders hertrouwden. Dubbelhuwelijken en andere polygame praktijken moesten worden uitgeroeid vond de r.-k. Kerk. Van 1545 tot 1563 vond het Concilie van Trente in meerdere zittingen plaats. Tijdens de 24^e zitting, op 11 november 1563, werd het aanleggen en bijhouden van kerkregisters verplicht gesteld. Het Concilie van Trente besliste daarnaast nog dat bij het huwelijk twee of drie getuigen aanwezig moesten zijn. Het huwelijk moest gesloten worden ten overstaan van de pastoor van de parochie, waar de toekomstige echtelieden woonden, en mocht niet gesloten worden voor een vreemde pastoor. Ook deze maatregel diende om geheime of dubbelhuwelijken in den vreemde te verhinderen. De pastoor moest een register aanleggen en bijhouden, waarin hij behoorde te noteren: plaats en datum van het huwelijk, namen van bruid en bruidegom, en namen van getuigen. Het Concilie van Trente legde de pastoors niet alleen de verplichting op huwelijksregisters aan te leggen, maar ook doopregisters, eveneens in verband met het toezicht op de huwelijksmoraal, namelijk vanwege het vastleggen van de huwelijksbeletselen (bloed- en aanverwantschap). Naast het doop- en huwelijksregister bestaat nog een derde: het begrafenisregister. In tegenstelling tot wat soms wordt verondersteld werd het begrafenisregister niet opgelegd door het Concilie van Trente. Dat deze er toch zijn gekomen had een geheel andere reden. Een tweede doel namelijk, waartoe pastoors kerkregisters aanlegden, was de financiële kant van de zaak. Overlijdens- en begraafboeken waren in den beginne slechts kasboeken van inning van uitvaart- en/of grafrechten. De kerkregisters worden ook vaak de DTB-registers genoemd, een afkorting van Doop-, Trouw- en Begravenisregisters. Toch duurde het nog lang, in meerde gevallen langer dan een eeuw, dat de registers ook daadwerkelijk werden aangelegd en bijgehouden. Wat

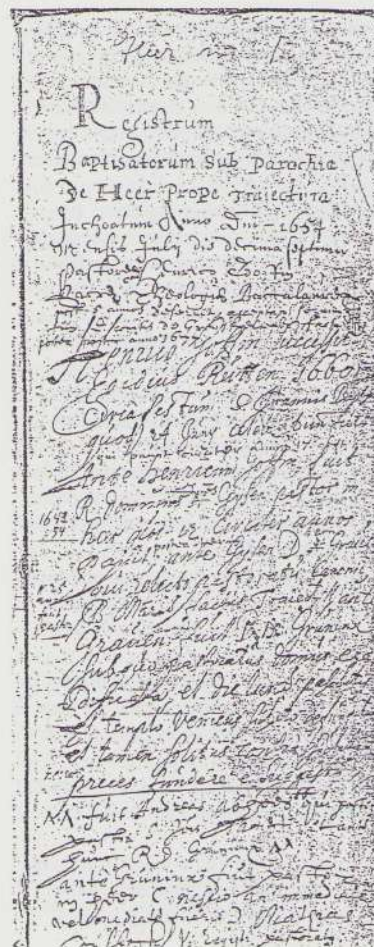
Limburg betreft was het de parochie van Nederweert waar in 1562 (!) de eerste registers werden aangelegd. Sevenum en de St. Mathiasparochie in Maastricht volgden in 1569.

In Heer werden de registers eerst aangelegd in 1654. Als we dit vergelijken met parochies uit de omgeving dan is dat laat, vergeleken met Cadier waar men al in 1613 daarmee begon. In Heugem begon de registratie evenals in Heer ook in 1654. In Gronsveld en Amby echter pas in 1663.

De aanleg van de registers in Heer heeft alles te maken met de komst van pastoor Henricus Goffin. Voor zijn komst naar Heer was hij rector van het O.L. Vrouw altaar in de St. Mathiasparochie in Maastricht, de op een of twee na eerste parochies in Limburg die met de aanleg van registers begonnen waren. Henricus Goffin ruilde zijn rectoraat voor het pastoraat in Heer met zijn voor zijn voorganger in Heer pastoor Johannes Ghijsen. Deken en kapittel keurden deze ruil goed op 6 juni 1654. (De tiendeheffers hadden het recht de pastoors ter benoeming voor te dragen aan de bisschop of diens plaatsvervanger, in 't bisdom Luik de aartsdiaken. Het kapittel van St. Servaas had derhalve, voor wat Heer betreft, dit recht.)

Kennelijk vond hij het vreemd dat de registers in Heer nog niet bestonden, in zijn vorige parochie al zo lang. Het eerste doopsel dat hij inschreef was op 17 juli 1654, het eerste huwelijk enkele dagen later 21 juli 1654. Henricus Goffin bleef slechts kort pastoor van Heer. Op 16 oktober 1660 benoemde de heer van Gronsveld, Justin Max. van Bronkhorst, hem tot rector van het beneficium van St. Amandus en tot kapelaan in de slotkapel te Gronsveld. Hij werd opgevolgd door Egidius Rutten. Reeds eerder publiceerden wij in meerdere afleveringen de "aantekeningen van Pastoor Rutten". Het was deze pastoor Rutten die in Heer begon met de aanleg van een begrafenisboek. De eerste begrafenis die in Heer werd opgetekend dateert van 20 september 1661.

Naast de al eerder aangehaalde aantekeningen van pastoor Rutten vermeldde hij bij de overlijdensakten uitgebreide levens- en overlijdensomstandigheden en allerlei aantekeningen betreffende oorlogen, kerkelijke richtlijnen, geloofsbeleving, staties etc. aan. (lees verder pag. 6)

Registrum Baptisatorum sub parochia de Heer prope Traiectera.

Het eerste doopregister van de parochie Heer. Aangelegd door pastoor Henricus Goffin in 1654.

Voor leken nauwelijks te lezen. Gelukkig hebben deskundige vrijwilligers midden vorige eeuw namen en data vertaald en op kaart gezet. Alle kaarten zijn vervolgens keurig alfabetisch in boeken gerangschikt. Deze boeken noemen we de DTB-klappers.

Wat de parochie Heer betreft zijn deze in te zien in het Rijksarchief Limburg en het Gemeentearchief van Maastricht in het Centre Ceramique.

De originele registers zijn niet toegankelijk.

De pastoors hadden, om diverse redenen, vaak grote moeite bij het optekenen van familienamen in de registers. Het grootste probleem was het feit dat (soms tot begin 20^e eeuw) de meeste van onze voorouders niet of nauwelijks konden schrijven. Ze waren tot niet meer in staat tot het noemen van de achternaam. Tweede probleem was dat de pastoors vrijwel altijd uit een ander dorp of streek kwamen en niet bekend was met de plaatselijke familienamen.

Deze problemen konden vaak worden opgelost door te "spieken" hoe zijn voorganger de naam geschreven had. Echte problemen ontstonden als de bruid of bruidegom uit een ander dorp kwamen en deze familienaam nog niet voorkwam in zijn parochie. Dit probleem was des te groter als bruid of bruidegom uit een vreemd land kwamen.

Overigens is het met sommige familienamen tot op vandaag nog steeds vreemd gesteld als we de plaatselijke uitspraak van een naam vergelijken met de schrijfwijze van diezelfde naam. Een voorbeeld is Smeets.

De naam wordt zo geschreven maar in deze streek nog altijd uitgesproken als Sjeits of Schmeits. Van deze op uitgebreid voorkomende naam bestaan alleen al in Zuid Limburg ten minste drie varianten: Schmeitz in de Westelijke mijnstreek, Schmitz in de Oostelijke mijnstreek, en Smeets in de ruime omgeving van Maastricht. Om nog maar te zwijgen over de buitenlandse varianten Schmidt en Desmet.

Terug naar de doopregisters. Bij zich daarvoor lenende namen, opgesteld in het Latijn, werd ook de familienaam "vertaald" in het Latijn. Een voorbeeld hiervan is "van Sint Fijth". Diverse malen wordt dit in de registers vermeld als: à Sancto Fitho.

En dan de verschillende schrijfwijzen van de familienamen, zelfs binnen dezelfde parochie. Een voorbeeld hiervan is de naam laten we hem noemen Pluijmakers. Een tot half 19e eeuw vrij veel voorkomende familienaam in Heer. Hiervan troffen wij de volgende varianten aan: Pleumeekers, Pluemarkers, Pleumeckers, Pluijmackers, Pluijmaekers, Pluijmakers, Pluijmekers, Plumeckers, Plumeekers en Plumekers.

Uiteindelijk is het aan de 15^e en 16^e eeuwse huwelijksmoraal te danken dat we kerkregisters hebben gekregen. Nu, enkele eeuwen later, worden deze registers, althans de afschriften daarvan, veelvoudig geraad-

pleegd door (amateur)genealogen voor het samenstellen van een familiestamboom. De meeste van deze onderzoeken gaan, in het gunstigste geval, terug tot aan de begintijd van de kerkregisters. Vergeleken met de latere akten van de Burgerlijke Stand valt op dat de kerkregisters veel minder informatie bevatten. In de kerkelijke trouwregisters ontbreken vrijwel altijd de namen van de ouders van bruid en bruidegom. Ook wordt vrijwel nooit de geboorteplaats en -datum vermeld.

Tot slot nog iets over de wettigheid van huwelijken. Na de Vrede van Munster in 1648 kregen de protestanten in de nieuw gevormde Verenigde Republiek der Zeven Provinciën steeds meer een bevoorrechte positie. Ook mochten de katholieken hun geloof niet meer in het openbaar belijden, en moesten vaak hun kerken afstaan. Ten aanzien van het huwelijk gold het "Egtreglement" van 16 maart 1656, zowel voor de Noordelijke Nederlanden als voor de Generaliteitslanden. Hierin werd bepaald dat een huwelijk pas rechtsgeldig was, als het huwelijk gesloten was door een predikant van de Hervormde Kerk, of door een schepenbank. Het Egtreglement werd overigens niet systematisch in alle Generaliteitslanden toegepast. Ingevolge de capitulatievoorwaarden van 1632 was het bijvoorbeeld in Maastricht niet van kracht. Tot op zekere hoogte konden in de schepenbanken van het kapittel van St. Servaas de katholieke godsdienst vrij uitgeoefend worden. In de "aantekeningen van pastoor Rutten" kunnen wij echter lezen dat, met name ene van Ylem, namens de Staten-Generaal van de Verenigde Nederlanden, ook in Heer diverse keren plakaten aan de kerkdeuren aanbracht. Het aanbrengen van die plakaten was in die tijd gebruikelijk om wetgeving enz. af te kondigen aan het volk. Het kapittel en pastoor Rutten verzetten zich met succes hiertegen.

Ofschoon het Egtreglement ook in Heer niet van kracht was zijn er toch meerdere malen "dubbele" huwelijken gesloten tussen Heerder echtparen. Eerst in een protestantse kerk (meestal de gereformeerde kerk in Eijsden) en daarna ten overstaan van de plaatselijke pastoor.

Bij het samenstellen van dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van de mededelingen van het Rijks Archief Limburg op internet (www.rijksarchief limburg.nl) en van gegevens uit het boek "Geschiedenis van Heer".

Toen er nog geen kerkregisters waren...

De periode vóór 1600, toen er nog geen kerkregisters waren, is niet alleen lastig voor de hedendaagse genealoog, maar het niet bestaan van kerkregisters leverde ook problemen op voor de mensen van toen.

Hoe kon men namelijk bewijzen dat men getrouwd was?

Voor de schepenbank van Venlo diende op het einde van de 15^e eeuw een proces over de vraag of Thys de Laat inderdaad, zoals hij beweerde, getrouwd was met Kathyne Huben. Thys beweerde dat hij wel degelijk met Kathyne getrouwd was, en dat hij met haar leefde “als eyn man mit synen wyve omme plege te gaen”. Hij zei: “Kathyne is myne getrouwede wyff ind ick hebbe sy oick wail gevogelt”. De rechters moesten maar eens vragen aan de mensen met wie ze op bedevaart waren geweest.

Op dinsdag vóór Sint-Servaasdag (13 mei) waren ze uit Venlo vertrokken. De eerste avond hadden ze geslapen in Sint-Odiliënberg, met zijn vieren in één bed, “pelgeromsgewyse”, zij beiden in het midden. De medepelgrims zal het niet ontgaan zijn dat Thys en Kathyne als man en vrouw met elkaar omgingen. Overigens waren de getuigen het niet eens over de vraag of Kathyne nu wél of niet haar “hemd” aanhad, of dat het hemd “opter deken hadde liggen”.

Zo was het ook de avond daarna in Aken verlopen, “dair sy weder as vur by eyn geslaipen hadden”. De dag erna toog het gezelschap naar Maastricht. Tenslotte ging het met de boot weer huiswaarts naar Venlo. Maar toen ze daar aankwamen, waren de stadspoorten al gesloten. Gelukkig hadden Thys en zijn broer in de nabijheid een boot liggen, met voldoende proviand en een kruik bier, zodat ze in de boot konden blijven slapen.

Kathyne beweerde echter dat ze helemaal niet met Thys getrouwd was, en dat ze nooit iets met hem gehad had. Ze voelde zich in haar maagdelijke eer aangetast door de praatjes van Thys, die zijn verhaal “in wynhuseren ind bierhuseren” vertelde aan ieder die het horen wilde. Ze beweerde dat ze tijdens de bedevaart “vur ende nae in haire cleyderen geslaipen hedde”...

De schepenbank van Venlo, die er niet uitkwam, verwees de zaak circa 1485 door naar het Hoofdgerecht van Roermond, dat evenmin een beslissing wenste te nemen, en de partijen doorverwees naar de kerkelijke rechtbank.

Ofschoon dit verhaal niet direct met Heer verbonden is, vond ik het helemaal passen bij het vorige onderwerp inzake de kerkregisters. Ik trof het verhaal aan op de internetsite van het Rijks Archief Limburg: www.rijksarchieflimburg.nl

Ber Retrot.
(Wiel en Ger Eggen)

We zitten aan tafel met Ber (Hubert) Retrot, een geboren en getoegen Heerdenaar. Geboren in de Barakkenstraat. Als u Ber niet direct herkent dan ligt dat niet aan uw geheugen maar aan het feit dat hij ruim 45 jaar geleden emigreerde naar Australië. Hij is voor drie weken "back in town" maar heeft het Heers nog niet verleerd. Regelmatig drukt hij zich (kort) uit in het Engels.

't Äörke bijvoorbeeld vindt hij beautiful.

Enkele Äörkes liggen voor hem. En naar aanleiding daarvan komen de verhalen van vroeger los. Bij het zien van de foto (Het Rijke Roomsche leven) in het vorige nummer merkt hij op dat dat zijn studiegenoten waren aan het gymnasium o.a. de latere priesters Ber ten Haaf en Vääs Kerckhoffs.

Maar laten we bij het begin beginnen. Ber werd op 25 juli 1914 geboren in de Barakkenstraat (nu Haspengouw) als Godefridus Hubertus Retrot, eerste kind van Willem Petrus Hubertus Retrot (* Heer 5 mei 1887 † Heer 7 december 1957) en Maria Catharina Essers (* Heer 26 april 1889 † Heer 1 mei 1939). Zijn ouders hadden een kruidenierszaak, die later door zijn jongere zus Merie Pakbiers-Retrot werd voortgezet. Vroeger werd ook zelfgebakken brood verkocht. En vlees. Elke week kwam Pie Mennens om een varken te slachten.

Na de bewaarschool in Opveld bezocht Ber de lagere school aan de Schoolstraat (nu Burg. Cortenstraat). In de zesde klas kreeg hij van pastoor Heijnen les in Frans en Latijn. Daarna ging hij een jaar naar de mulo aan de Wijcker Grachtstraat in Maastricht en uiteindelijk naar het Gymnasium. "Vroeger" zegt hij "maakten de pastoor en het hoofd van de school (Mommers) uit naar welke school je ging".

Zo'n twintig jaar werkte hij als boekhouder bij verschillende bedrijven. Rond zijn veertigste solliciteerde hij enkele keren, hoorde steeds bij de laatste drie maar werd steeds weer afgewezen omdat hij te oud werd bevonden. Dat was de voornaamste reden om naar Australië te

emigreren. Ook de koude oorlog en het feit dat de Russen in de (voormalige) Oostbloklanden wel erg dichtbij waren speelde een rol. Begin 1956 viel de beslissing. Het duurde 7 tot 8 maanden voordat een nauwkeurig onderzoek, waaronder ook medische keuringen, afgesloten was. De Australiërs vonden hem kennelijk niet te oud, want op 11 september 1956 vertrok Ber met vrouw en vier kinderen (variërend van 8 tot 12 jaar) vanuit Rotterdam. De bootreis duurde maar liefst 42 dagen. Ber: "Ter hoogte van Spanje kregen we van de kapitein te horen dat we niet door de Middellandse gingen omdat het Suezkanaal door oorlogshandelingen was gesloten. We moesten via de Kaap". Het grootste deel van de kostbare reis werd door de Australische regering betaald. Gezonde Europeanen waren welkom in Australië. Zelf moest hij zeven à achthonderd gulden betalen. In Australië kwam hij uiteindelijk terecht in Brisbane (Queensland). Hij roemt het subtropische klimaat aldaar. Eerst exploiteerde hij drie door hem gekochte tennisbanen, maar dat ging niet echt goed. Vervolgens werkte hij tien jaar als tramconductor. Ber: "Ik verdiende daar goed. In die tien jaar heb ik mijn huis afbetaald. Doe me dat maar eens na". In zijn laatste baan voor zijn pensioering was Ber "clerk" bij de Australische overheid (Rijkswaterstaat). Na zijn pensioering had hij ook pas de tijd om op vakantie naar Heer te gaan. De eerste keer was in 1979, 23 jaar na

Ber in 1939 met verloofde Annemarie Pakbiers (uit Vaals).

zijn vertrek. Nu is hij voor de vierde keer hier.

Hij vindt het schandalig dat in Heer zo veel mooie oude huizen en boerderijen zijn gesloopt en dat de grafkruizen en –monumenten achter de pastorie liggen te verpieteren. Op dat punt konden wij hem enigszins geruststellen. De Stichting Heemkunde Heer onderhandelt met het kerkbestuur over herplaatsing van deze monumenten.

Terwijl zus Merie koffie serveert, steekt Ber zijn eerste sigaretje op. "In Australië zijn sigaren 2 keer zo duur als hier, en sigaretten en tabak 3 keer" zegt Ber. En dan gaat hij verder over het Heer van vroeger. Over burgemeester Thomassen: "Dat was een gentleman, een rechtsgeleerde. Een zeer rechtvaardige man" zegt Ber en er volgen twee anekdotes. "Op de Kruisstraat woonde een beroepssteuntrekker. Toen die zich ging beklagen bij burgemeester Thomassen omdat hij geen uitkering meer kreeg, antwoordde die: dan ga je maar dood." Hij vervolgt: "Ik herinner mij dat ze aan de weg aan het werken waren in de Barakenstraat. Die werd opgehoogd en kwam zo hoog te liggen dat het water op de stoep en in de huizen dreigde te belanden. Pa ging zich beklagen bij burgemeester Thomassen, die zich zelf - op de fiets - op de hoogte kwam stellen. Na een kort onderzoek zei hij tegen de opzichter: Retrot heeft gelijk. En de weg werd lager gelegd."

Ber heeft grote bewondering voor de in 2000 overleden heer Oosterkamp. "Dat was een veelzijdig man. Wat die niet allemaal kon, schilderen, etsen en boetseren. Ik was een keer bij hem op bezoek en vroeg wat hij aan het maken was. Bleek dat hij zelf de lenzen sleep voor zijn zelfgebouwde telescoop."

Het gesprek gaat van de hak op de tak. Over de processies. Ber vond die vroeger veel mooier dan nu. De route van de Pinksterprocessie ging volgens Ber via de Dorpstraat en Schoolstraat naar Scharn. Op het kruispunt van Scharn rechts over de Bemelerweg en via 't Pannehuiske naar In den Hoof. Vervolgens via de Steegstraat en Oude Molenweg naar de Veldstraat (Opveld) en ten slotte via de Dorpstraat terug naar de kerk. "En twee weken later was er alweer een processie, de Sacramentsprocessie. En dan had je nog de Kruisprocessies. Drie dagen lang. Dat begon met een mis om 6 uur 's morgens gevolgd door een

processie door de velden."

Sprekend over de kerkbedienaars van die tijd is hij over pastoor Mercelbach kort maar krachtig: "do not remind me ...". Over het *kroomp keplaonsje* (Brouwers): "not too bad...". Maar over een andere kapelaan is Ber beduidend minder te spreken. "We gingen een keer naar de kerk en waren te laat. Terwijl wij ons aan het bedenken waren of we wel naar binnen zouden gaan, tikte kapelaan Röselaar vanuit de pastorie op het raam en maakte ons duidelijk dat we naar binnen moesten. We gingen wat vroeger de kerk uit, niet wetend dat de kapelaan dat ook weer gezien had. En ja hoor om 11 uur verscheen de kapelaan op school en kregen we een flink pak rammel. Pure mishandeling. En dat nota bene op een openbare school!" Prated over het kerkbezoek van vroeger herinnert Ber zich dat mevrouw Becker, die destijds de Burght bewoonde elke morgen naar de H. Mis ging. Zij werd vervoerd met koets en paard. Als koetsier fungeerde Deures Pasmans, die tegenover de Burght woonde.

Ber noemt de rijksveldwachter 't *Boesmenneke* geen beroemde maar een beruchte. De gemeenteveldwachter Hakens (de *Greune*, bevestigt Ber) was zeker niet zijn vriend. Ber: "Bij de aanleg van de tramlijn (Maastricht-Vaals red.) hadden ze bij het kruispunt (Heer red.) een bord geplaatst met de tekst: HALT als een trein nadert. Met wat jongens probeerden wij met kiezelsteentje de letter A te raken. Plotseling verscheen de Greune. Hij arresteerde ons en dwong ons heel lang op de knieën te zitten." En tot overmaat van ramp: "Een paar weken later ging ik met Pa het veld in. We waren nog niet bij d'n Duuker of daar kwam de Greune achter ons aan en vertelde het hele verhaal uitvoerig aan Pa. Kreeg ik ze er nogmaals flink van langs."

Over de aanleg van die tramlijn vertelt Ber nog een ander verhaal: "We gingen altijd op klompen naar de school. Bij het kruispunt stond een platte wagon waarop de rails vervoerd werden. Een aantal jongens kreeg de wagon in beweging en ik werd overreden. Van mijn klomp was niets meer heel, maar mijn voet was alleen maar gekneusd, dankzij het dragen van klompen." Een van de jongens kwam met het voorstel om de voet te laten zegenen door Wullem Rempelberg *alias* de Jud. Maar daar geloofde Ber niet zo in. Een andere gebedsgenezer die hij

zich herinnert was Sjeng Bovens aan de St. Servatiusweg. Terugkomend op de Jud (= jood red.) Rempelberg zegt Ber: "Die woonde destijds hier in de Barakken, in de boerderij waar later de familie Stroom-Heuts heeft gewoond. Nog hoor ik het mooie regelmatige ritme van het dorsen met behulp van dorsvlegels".

We beëindigen het gesprek (sorry erg onbeleefd, daar hadden we mee moeten beginnen) met te informeren naar de gezondheidstoestand. Met zijn 88 jaar is Ber ten slotte niet meer zo piepjong. "Not too bad, could be better..." antwoordt hij en steekt nog maar zo'n spotgoedkoop Nederlands sigaartje op.

"Heer haolt heij de sjaai döbbel en dik in" verzucht Marie.

Wij bedanken Ber en zijn zus, die als gastvrouw fungeerde en hebben op de valreep nog een laatste vraag: "Is het nu Ber of Huber?". "Whatever you want" is zijn antwoord...

Trouwens de Australiers konden de doop- en paspoortnamen Godefridus Hubertus niet uitspreken. Dus noemden ze hem iets wat daarop leek: George...
Waarvan akte.

Ber "George" Retrot, back in town.
88 jaar oud en altijd een "koejong"....

K.J.V. - Katholieke Jonge Vrouwen.

(Wiel en Ger Eggen)

In het vorige nummer hebben wij u gemeld dat het dit jaar precies honderd jaar geleden is dat de Zusters van de Voorzienigheid het buiten-goed Opveld kochten en zich in Heer vestigden. Om vervolgens de lof te zwaaien over al hetgeen de Zusters in die honderd jaar voor Heer hebben gedaan. Daarbij plaatsten wij een foto met als onderschrift "Meisjes van de kostschool van Opveld".

Een zeer aandachtige lezeres van 't Äörke, Mevrouw Marie Pakbiers-Retrot uit de Haspengouw maakte ons er op attent dat op de genoemde foto maar enkele kinderen van de kostschool staan.

Voor de rest zijn het allemaal meisjes uit Heer, gefotografeerd tijdens een bijeenkomst van de K.J.V. (Katholieke Jonge Vrouwen). Zij verschaften ons ook nog (bijna) alle namen van de leden van de KJV Reden om de foto nogmaals af te drukken op pagina 16. Deze keer vergroot en met de (meeste) bijbehorende namen op pagina 17.

R.K. Jonge Boeren Vereniging.

(Ger Eggen)

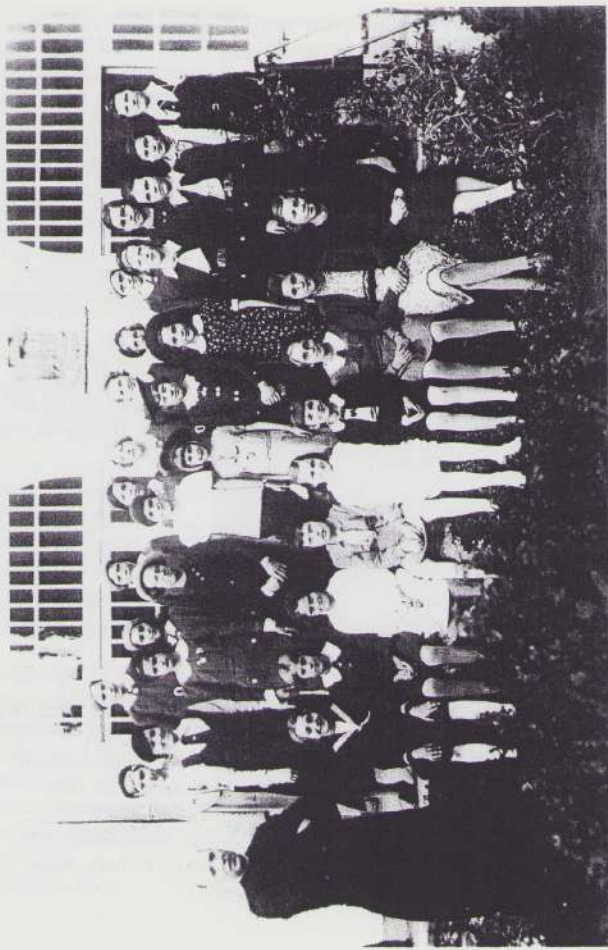
Op de foto in het midden van dit nummer (pagina 18 en 19) de R.K. Jonge Boeren in het jaar 1939.

Van links naar rechts:

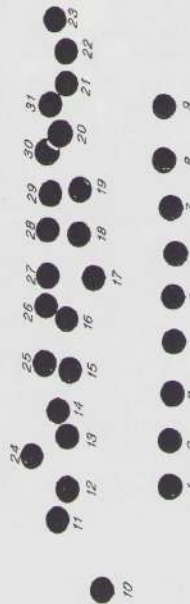
Zittend: Sjeng Severeijns, Kapelaan Haesen, Tinus Muijtjens, Giel van Hooren, Jean Scheen, Broeder Michael en (?) Widdershoven.

Midden: Gerke God, Jef Brouwers, Math Janssen, (?) Widdershoven, (?) Widdershoven, Tinus Lamkin, Thijs -wijs- Vrancken en Giel Lamkin.

Boven: Leon Habets, Jan Severeijns, Lei Muijtjens, Sjeng Severeijns, Jean Brouwers (Kroon), Giel (van Bërke) Janssen, (?) Habets, Harry van Hooren, Colla Bessems en Lambert Geelen.

't Aörke no. 17 – pagina 16

K.J.V. Katholieke Jonge Vrouwen

- 1 Tina ten Haaf. 2 onbekend. 3 Tonnie Braken (Kruisstraat). 4 Truus Braken. 5 Rosa Bos
 6 Netta Habets. 7 Netta Kicken. 8 Wies Essers. 9 Marie Lardenoye. 10 Kapelaan Haesen.
 11 Lies Heijnen. 12. Sophie Welzen. 13 Lina Kostons. 14 Lina Scaf 15 Juffrouw Lacroix.
 16 Mia Leclaire 17 onbekend. 18 ? Loijson. 19. Baps Wetzels. 20 Tiny Lahaije.
 21 Wies Elissen. 22 ? Ramaekers. 23 Francien van Domburg. 24 Bertha Schrijnemakers.
 25 ? Ramaekers. 26 Annie Braken. 27 Bertha Quaden. 28 Léneke Heuts.
 29 Truija Lekner. 30 Els Beckers en 31 Anneke Rempelberg.

't Aörke no. 17 – pagina 17

Familienamen in Heer.
(Ger Eggen)

In dit artikel behandel ik een aantal familienamen in Heer. Over authentieke Heerder namen en in Heerder ontstane familienamen.

Algemeen.

Over het ontstaan van familienamen is veel literatuur verschenen. Hierna een korte samenvatting van algemene opvattingen over het ontstaan van familienamen. In geschreven bronnen van 10 eeuwen geleden en ouder komt men niet één familienaam tegen. Pas in de 13e eeuw worden door de Nederlandse adel voor het eerst familienamen gebruikt. Vermoedelijk is het gebruik van achternamen toen vanuit Italië, via Zwitserland en Duitsland naar Nederland overgewaaid. Eigenlijk is het dan geen familienaam maar een geslachtsnaam. Leden van hetzelfde geslacht laten zich graag noemen naar hun roemruchte voorvader of het grondgebied waarover de familie heer en meester was (geweest). In de 14^e eeuw hadden alle adellijke geslachten een geslachtsnaam. Na de adel volgen de gegoede burgers en tenslotte de plattelanders en het proletariaat in de steden.

Bij de functionarissen (rijproosten, schouten en schepenen) van de schepenbank Heer kom ik in de 13^e en 14^e eeuw veelvuldig familienamen voor met de aanduiding van x, waarbij x staat voor een plaats of gehucht in onze nabijheid. Enige voorbeelden:
Godefridus de Heer (schout in 1253)
Gerardus, zoon van wijlen Romerus de Wic (schepen in 1255)
Johannes van Cadirs (schepen in 1292)
Adulphus en Ghiselbertus de Here, Marsilius de Scharne (schepenen in 1344)
Henric van Hese, gezegd van Bemelen (schepen in 1380)
Joannes de Bunde (rijproost in 1383)
Ook daarna treffen wij nog veel van dit soort namen tegen: Goswijn van Berghe, Johan van Canne, Arnoldus de Hulsberch, Lambrecht van Eckelroede, Johannes de Gron(s)velt, Johan van Oeys enz.

Algemeen wordt aangenomen dat in onze streken rond 1600 al 95% van de bevolking een familienaam had.

Namen noemen.

De kerkregisters (zie pag.3) en de akten van de Burgerlijke Stand (vanaf eind 18^e eeuw) verschaffen ons veel informatie over familienamen in Heer. Na een uitgebreide studie kom ik tot de conclusie dat een vijftal familienamen als echte Heerder familienamen beschouwd moet worden. Deze zijn in alfabetische volgorde:

- **Coninx**
- **Kicken**
- **Peter en/of Piters**
- **Rompelberg**
- **Thans**

Waarom beschouw ik dit als echte Heerder familienamen. Deze namen komen in Heer voor vanaf 1654 tot heden **en** in rechte mannelijke lijn. Voor degenen voor wie dit niet duidelijk is. De familienamen worden van 1654 tot nu doorgegeven van vader op zoon.

Er zijn meer familienamen die voorkomen in Heer vanaf 1654 tot nu, maar dan niet in rechte mannelijke lijn. Deze namen zijn:

- **Aerts**
- **Dirix**
- **Geelen**
- **Habets**
- **Heuts**
- **Houben**
- **Jacobs**
- **Janssen**
- **Willems**

Enkele familienamen die in het verleden in Heer veelvuldig voorkwamen waren: Huijveneers, Lousberg, Massot, Schepers (later Schiepers) en van Sint Fijt.

Heerder "uitvindingen".

Bij de meeste van de plaatselijk veelvuldig voorkomende namen is de schrijfwijze door de eeuwen heen dezelfde. Natuurlijk zijn er nogal wat varianten van Coninx en wordt Kicken ook als Kickken geschreven.

Peters en Piters worden door elkaar gebruikt en zeker in de 17e eeuw wordt ook Rempelbergh en Rempelberch vermeld.

Deze plaatselijke varianten worden soms gebruikt door één pastoor en worden later weer als voorheen geschreven. Uit deze varianten ontstaan ter plaatse echter geen "nieuwe" familienamen. Dat gebeurt wel bij verhuizing van elders.

Enkele voorbeelden hiervan wat Heer betreft.

Lasoe.

Dit is de schrijfwijze van de naam; de plaatselijke benaming was Le(s) joe of iets dergelijks. Die plaatselijke uitspraak sluit veel meer aan bij wat achterhaald kon worden over de herkomst van deze naam. Ene Simon Lejour, de schrijfwijze is ontleend aan de doopregisters (* ca 1715 ? - † onbekend) was gehuwd met ene Anna Huvener (* ca 1715 ? - † onbekend).

Uit dit huwelijk werden in Herstal (bij Luik) tenminste twee kinderen geboren (in 1738 en 1740). Deze familie verhuisde tussen 1740 en 1750 naar Heer, mogelijk was Anna Huvener afkomstig uit Heer. Tussen 1750 en 1760 worden uit dit huwelijk in Heer vier kinderen gedoopt. In de akten van de Burgerlijke Stand wordt deze naam in de 19^e eeuw omgevormd tot Lasoe. In feite dus een in Heer gevormde naam. De volkstelling van 1947, waarover vanaf pagina 25 meer, bevestigt deze visie. In 1947 woonden in heel Limburg 21 personen met deze naam. Van deze 21 woonden er 19 in Heer, 1 in Meerssen en 1 in Valkenburg.

Thehu en Teheux.

Twee in Heer voorkomende familienamen, afkomstig van dezelfde voorouders. De Heerder stamvaders waren Hubertus Thehu en Joannes Tossanus Teheux. Zij waren neven van elkaar.

- Hubertus Thehu (zo geschreven in Heer) (* Mheer 1-1-1815 - † Heer 6-7-1882) trouwde op 12-6-1842 in Heer met Anna Geurts (* Heer 19-8-1816 - † Heer onb.) als dochter van Joannes Theodorus Geurts en Joanna Catharina Habets.
- Joannes Tossanus Teheux, "slagter" en herbergier (* St. Geertruid 29-10-1821 - † Heer 16-7-1888) trouwde op 16-4-1852 met Anna Speesen (* Heer 20-2-1831 - † Heer 27-4-1907) als dochter van Arnoldus Speesen en Barbara Leesens.

Deze familienaam is vrijwel zeker een zogenaamde herkomstnaam.

De herkomstplaats is hier waarschijnlijk het Waalse Theux.

Van Theux, oftewel in het Frans: de Theux. In de 16^e en 17^e eeuw hebben voorouders van deze families gewoond in het Heuvelland (o.a. St. Geertruid, Hontem, Mheer en Eckelrade). Een bloemlezing van de vele varianten uit meerdere DTB-registers, voor zover leesbaar: Detheu, de Theu, Detheux, Dethus, Leudcy, Letecheu, Le Techeux, Lutteheu, Tetchu, Techeux, Techu, Techy, l' Teuggeux, Teheu, Theux, Texheux, Theheu, Theheux en Tichy.

De meeste nakomelingen van deze familie heten Teheux.

De naam Thehu, in feite de bepaling of keuze door een ambtenaar van de Burgerlijke Stand, kan achteraf ook als een Heerder uitvinding worden omschreven.

Ook hier geeft de volkstelling van 1947 uitkomst. In 1947 woonden in heel Limburg 54 mensen met deze achternaam. Waarvan 36 in Maastricht, 17 in Heer en 1 in Hoensbroek. Hierbij moet worden aangetekend dat de in Maastricht voorkomende personen ook afstammen uit Heer.

De naam Teheux kwam in 1947 in heel Limburg 53 keer voor, waarvan 6 (een familie) in Heer.

Kostons.

Evenals de beide vorige namen is ook de familienaam Kostons vrijwel zeker van "buitenlandse" afkomst; Coston of iets dergelijks. Wat onze streek betreft moeten wij hier terug naar de parochie Heugem. Daar worden tot aan de invoering van de Burgerlijke Stand circa 35 kinderen gedoopt en vrijwel allemaal genoteerd als Costongs.

In 1847 wordt door het (tweede) huwelijk van Joannes Costongs (* Heugem-Gronsveld 1812 - † 1875 Heer) met Caecilia Walraven (* Heer 1820 + Den Bosch 1889) de naam in Heer gevestigd. De Burgerlijke Stand bestond toen al zo'n 50 jaar (!). Desondanks werd in dit geval in Heer een nieuwe variant bedacht: Kostons.

Bij de volkstelling van 1947 kwam de naam Kostons 37 keer voor. Hiervan woonden er 25 in Heer, 11 in Maastricht en 1 in Echt. Ook hierbij de aantekening dat de in Maastricht wonende Kostons van "Heerder" afkomst waren.

Retrot, Retra, Retrae en Rethero.

Deze vier varianten komen we in Heer tegen. En het is allemaal familie van elkaar. Dat wil zeggen allemaal afstammelingen van Petrus Mathijs Rethrot, gedoopt in Schimmert op 30 september 1795 als zoon van Petrus Mathias Rethrot en Anna Catharina Greven. (De schrijfwijze is overgenomen uit de doopregisters van Schimmert.)

Petrus Mathijs Rethrot trouwde, 25 jaar oud, op 19 oktober 1820 in Heer met Joanna Maria Lucassen, geboren 9 maart 1789 in Heer als dochter van Gerard Lucassen en Joanna Elisabetha Lousberg. Joanna Maria Lucassen overleed in Heer op 17 mei 1852.

Daarna ontstaan in Heer en Gronsveld (een deel van de nakomelingen verhuizen naar die gemeente, maar komen later weer terug naar Heer) de vier hiervoor vermelde "nieuwe" familienamen.

Plus nog de variant Retera, die in 1947 in Heer niet meer voorkomt.

Enkele cijfers uit de volkstelling 1947:

Schrijfwijze:	Aantal in Heer:	In heel Limburg:	Opmerkingen:
Retrot	8	14	6 in Maastricht.
Retra	9	9	
Retrae	9	23	
Rethero	1	9	8 in Maastricht.

In het boek "Familienamen in Limburg" (Geleen 1995 - ISBN 90-5291-83-9) van Jos Crott † en Jo Hoen wordt de familie- of geslachtsnaam Rietrat genoemd. De oudst bekende voorvader zou zijn Wolter Rietrat uit Klimmen die vóór 1586 trouwde met Helena Alarts, weduwe van Hans Woestenraad.

Volkstelling 1947.

(Ger Eggen)

Eerste volkstellingen.

Wat onze omgeving betreft werd in de Franse tijd de eerste volkstelling gehouden. Onder de titel "inwonerslijst 1796" hebben wij in diverse eerdere delen van 't Äörke al de uitkomsten van deze eerste volkstelling besproken. Deze eerste volkstelling was er een in de juiste zin van het woord. Van de aantallen inwoners per "commune" werden door optellingen ook de cijfers verkregen per kanton, arrondissement, departementen en uiteindelijk de hele Franse Republiek. Die cijfers werden tevens gebruikt ten behoeve van het stelsel van kiesdistricten.

De op de lijst voorkomende namen was tevens het begin van de inrichting van de Burgerlijke Stand. En deze was o.a. weer nodig voor de ingevoerde dienstplicht.

De volkstelling van 1830 – aangekondigd per Koninklijk Besluit – wordt doorgaans als de eerste officiële Nederlandse volkstelling beschouwd. Het Koninklijk Besluit werd in 1879 vervangen door de Wet 1879, die bepaalde dat om de tien jaar een algemene volkstelling in Nederland zou gehouden worden. Deze traditie werd - afgezien van de afgelaste telling van 1940 en de naoorlogse "noodtelling" van 1946 – tot de laatste telling van 1971 voortgezet.

Tot het eind van de negentiende eeuw was de vraagstelling door de tellers beknopt en eenvoudig. Er werd geïnformeerd naar naam, adres, geboortjaar, nationaliteit, godsdienst, burgerlijke staat en beroep. Bij de telling van 1899 werd het thema "huisvesting" toegevoegd. Bij latere tellingen kwamen onderwerpen als inkomen, "lichamelijke handicaps", "huwelijksvruchtbaarheid" en "diplomabezit hoger onderwijs" aan de orde. De volkstelling van 1971 was zonder twijfel de meest uitgebreide. Het ging al lang niet meer om het tellen. De studierichting van studenten, de afstand van het woon- tot het werkadres en zelfs de wijze waarop 's nachts de personenauto's werd geparkeerd (garage/open lucht) kwamen aan de orde.

Bij de volkstelling van 1971 weigerden 35.000 personen zich te laten tellen. De roep om privacybescherming werden daarna steeds luider. Proeftellingen voor de geplande volkstellingen lieten een onverwachts hoge weigering van 26 procent zien. "Er is", zo constateerde de minister van Economische Zaken in 1980 "een sociaal-psychologisch klimaat ontstaan dat ongunstig is voor het op korte termijn houden van een succesvolle volkstelling." (Wat kunnen ministers dat toch mooi omschrijven.) Met deze mededeling was het einde van de Nederlandse volkstelling een feit.

De op 31 mei 1947 gehouden algehele volkstelling was voor het P.J. Meertens-Instituut van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen de basis om een serie boeken uit te geven onder de titel "Nederlands Repertorium van Familiennamen". In 1988 verscheen deel 14 van de in totaal 15 delen. Deel 14 handelde over de provincie Limburg. Elke rechtgeaarde Limburger zou dit boek, voor zover nog verkrijgbaar, standaard in de boekenkast moeten hebben. De hiervoor en hierna genoemde cijfers zijn gebaseerd op de studie en de uitkomsten van voornoemd instituut.

Aan de uitkomst van deze volkstelling kunnen we – plaatselijk gezien – heel wat opmaken. Maar allereerst wat cijfers op het moment van de volkstelling 1947: Limburg telde op die datum 684.105 inwoners. Hiervan woonden er 7.032 in de gemeente Heer. Er waren tijdens die volkstelling nog 111 gemeenten in Limburg.

De tien meest voorkomende familienamen in **Limburg** waren:

1. Janssen	12658	
2. Smeets	6169	
3. Peeters	4257	Al deze namen kwamen
4. Peters	3840	ook in Heer voor.
5. Jacobs	3600	
6. Hermans	3181	
7. Hendriks	2958	
8. Willems	2921	
9. Beckers	2449	
10. Houben	2371	

De 12 meest voorkomende namen (meer dan 50 x) in Heer waren:

1. Heuts	174
2. Janssen	113
3. Essers	110
4. Beckers	96
5. Schurgers	90
6. Willems	74
7. Aarts	66
8. Rompelberg	65
9. Walraven	63
10. Custers	62
11. Geelen	61
12. van Engelshoven	58

Een analyse van de 12 meest voorkomende familienamen in Heer:

1. Heuts:

Ofschoon de naam daarvoor ook al in Heer voorkwam zijn de meesten in Heer afstammelingen van Lambertus Heuts gehuwd met Anna Margaretha Mertens. Volgens het in 't Aörke no. 6 (pag. 23 e.v.) geplaatste artikel - van de hand van Leon Heuts - was deze Lambertus afkomstig uit Gracht-Oirsbeek. Een tweede belangrijke tak zijn de nakomelingen van Mathijs Heuts (* Geleen 1823 † Heer 1891) gehuwd met Maria Caelen (* Heer 1825 † Heer 1863).

Op het moment van de volkstelling woonden in heel Limburg 873 personen met deze naam. De top drie wat deze naam betreft:

1. Heer	174 personen
2. Maastricht	82
3. Heerlen	37

De naam Heuts, als zodanig geschreven kwam in 61 van de 111 gemeenten voor.

2. Janssen:

Deze naam komt zowel nationaal als provinciaal als no. 1 uit de bus. De 113 in Heer zijn verspreid over meerdere takken.

De in aantal belangrijkste tak stammen uit Beek. Uit het huwelijk tussen Joannes Lambertus en Maria Ida Janssen worden in Beek twee zonen geboren, die in Heer trouwen en zich hier vestigen. Dit zijn:

- Joseph Janssen (* Beek 1818 † onbekend) in 1847 in Heer gehuwd met Anna Catharina Bouwens (* Heer 1821 † Heer 1892), dochter van Joannes Henricus Bouwens en Maria Mechtildis Pricken.
- Joannes Janssen (* Beek 1821 † Heer 1879) in 1852 in Heer getrouwd met Anna Barbara Coninx (* Heer 1824 † Heer 1877) dochter van Joannes Martinus Coninx en Anna Maria Schreurs.

3. Essers:

In 1947 woonden in heel Limburg 396 personen met deze naam.

De top drie:

1. Heer	110
2. Maastricht	53
3. Margraten	25

Stamvader (wat Heer betreft) is Adamus Essers gehuwd met Maria Ida Schreurs uit Cadier (of Keer). De familie is begin 19e eeuw van daar verhuisd naar de gemeente Heer & Keer. Voor wat de genealogie Essers in Heer betreft zijn de belangrijkste kinderen uit dit huwelijk:

- Anna Maria Essers, gedoopt in Cadier op 9 september 1795. Als ongehuwde moeder bevalt zij in Heer op 25 maart 1825 van Joannes Wilhelmus Essers († Heer 1887). Joannes Wilh. trouwt in 1849 met Anna Elisabeth Houben (* Heer 1827 † Heer 1898) als dochter van Joannes Houben en Maria Elisabeth Elissen.
- Joannes Essers (* Cadier 1796 † Heer 1872) in 1827 gehuwd met Maria Prikken (* Heer 1796 † Heer 1866) dochter van Pieter *alias* Leonardus Prikken en Anna Elisabeth Coninx.
- Wilhelmus Essers (* Cadier 1808 † Heer 1892) in 1838 gehuwd met Anna Barbara Prikken, dochter van Pieter *alias* Leonardus Prikken en Anna Elisabeth Coninx.

4. Beckers:

De 96 inwoners van Heer met die naam, zijn verspreid over een aantal, niet aan elkaar verwante families. Hierbij moet worden aangetekend dat de "roots" van een groot deel direct of indirect terug gaat naar Heugem.

5. Schurgers:

De oorsprong van deze - voor zover er een oorsprong van een familienaam bestaat - ligt in Valkenburg. De tak Heer komt voor rekening van de in 1808 in Cadier geboren Jacobus Schurgers, zoon van Pieter Schurgers en Maria Brouwers. Jacobus trouwt in 1843 in Gronsveld met Maria Helena Muijtjens (* Ulestraten 1881 † Heer 1891) dochter van Jacobus Muijtjens en Joanna Dirix. Uit dit huwelijk worden in Heer drie kinderen (zonen) geboren, die allen de huwbare leeftijd bereiken, ook trouwen en voor meerdere nakomelingen zorgen.

Deze drie zonen zijn:

- Pieter Hubertus Schurgers (* Heer 1843 † Heer 1927) in 1867 gehuwd met Maria Lowis Aards (* Bilzen 1840 † Heer 1932).
- Jacobus Schurgers (* Heer 1845 † Heer 1914) in 1872 gehuwd met Agnes van Herk (* Heer 1850 † Heer 1925).
- Mathijs Hubertus Schurgers (* Heer 1849 † 1919) in 1875 in Heer gehuwd met Joanna Mechtildis Vanderhallen (* 1849 Mechelen † onbekend).

6. Willems:

Ook hier moet worden opgemerkt worden dat de 74 inwoners met deze familienaam verspreid zijn over meerdere families. Voor enkele van deze families gaat de geschiedenis wat Heer betreft terug tot begin 18e eeuw.

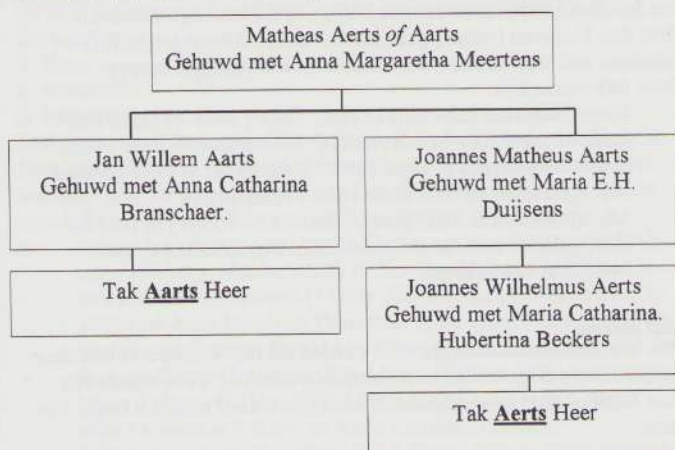
7. Aarts:

Aarts en Aerts is een veel voorkomende naam in Zuid Nederland en Vlaanderen. Vóór de invoering van de Burgerlijke Stand wordt de naam in Heer uitsluitend geschreven als Aerts. De stamvader in Heer is Jan Willem Aarts (* Berg 1813 † Heer 1886) in 1848 gehuwd met

Anna Catharina Branchard *of* Branschaer (* Heer 1827 † onbekend).
Deze in 1813 in Berg geboren Jan Willem Aarts was een zoon van Ma-
theas Aarts en Anna Margaretha Meertens.

Een ander uit het huwelijk Aarts-Meertens geboren kind is Joannes
Matheus Aarts (* Berg 1815 † 1870 Rothem-Meerssen), gehuwd met
Maria Elisabeth Hubertina Duijsens. Uit het huwelijk Aarts- Duijsens
wordt in Valmeer in België op 26 december 1852 geboren: Joannes
Wilhelmus **Aerts** (* Valmeer 1852 † Heer 1927). Hij trouwt in 1883 in
Heer met Maria Catharina Hubertina Beckers (* Heer 1862 - † Heer
1940), dochter van Jan Pieter Beckers en Maria Judith Retrot.
Voor wie het verhaal over Aarts en Aerts en de onderlinge
verwantschap niet meer kan volgen het volgende beknopte overzichtje:

De naam Aarts komt in 1947 745 keer voor, waarvan in Heer 66 keer.
Wat de tak Aerts betreft zie het overzicht vanaf pagina 33.

8. Rompelberg:

Naar de op pagina 20 en volgende besproken maatstaven is dit een
"echte" Heerder familienaam. De beknopte stamboom van deze familie
is al eerder gepubliceerd in 't Aörke no. 4

In 1947 woonden in heel Limburg 174 mensen met deze familienaam.

De top drie van deze naam:

1. Heer 65
2. Eijsden 35
3. Maastricht 25

De naam Rompelberg kwam in 1947 voor in 15 gemeenten.

9. Walraven:

Voor deze familienaam moeten wij wat herkomst betreft naar Heugem
en St. Pieter. De stamvader van de in Heer uitgebreide familie Walra-
ven is Henricus. Hij werd op 3 april 1791 in Heugem gedoopt als zoon
van Franciscus Walraven en Maria Caecilia Hendriks. Hij trouwde in
1820 in Heer met Christina Dirix (* Heer 1795 † onbekend), dochter
van Hubertus Dirix en Maria Michels *of* Macheels.

De top 3 van de naam Walraven in 1947:

1. Heer: 63
2. Maastricht: 20
3. Echt en Heerlen ieder: 18

De naam Walraven - als dusdanig geschreven - kwam in 1947 in 27
van de 111 gemeenten in Limburg voor.

10. Custers:

Deze familienaam - als zodanig geschreven - komt in 1947 in 43 van
de 111 Limburgse gemeenten voor. De stamvader (Heer) is Joannes
Mathias Jozef Custers (* Hulsberg 1842 † Heer 1926) die in 1869 in
Heer trouwde met Christina Straeten (* Heer 1833 † onbekend) dochter
van Wilhelmus Straeten en Joanna Maria Willems.

De top 3 van de naam Custers in 1947 is:

1. Maastricht 86
2. Heer 62
3. Hoensbroek 51

11. Geelen:

Voor deze familienaam verwijs ik, wat Heer betreft, naar het beknopte overzicht gepubliceerd 't Aörke no. 7.

De naam Geelen, als zodanig geschreven kwam in 1947 in Limburg in 74 van de 111 Limburgse gemeenten voor. In heel Limburg woonden toen 1023 mensen met deze naamdrager.

De top 3 van de familienaam Geelen in 1947 is:

1. Maastricht	124
2. Heer	61
3. Arcen & Velden	57

12: van Engelshoven:

De Heerder stamvader is Hardwicus Engelshoven (* Berg 1755 - † Heer 1839). Hij was een zoon van Servatius van Eijgelshoven (!) en Maria Joanna Hanssen. In 1780 trouwde hij in Heer met Anna Maria Bonten (* Heer 1759 - † Heer 1838), dochter van Martinus Bonten en Maria Eva Habets. Uit dit huwelijk worden 10 kinderen geboren. Vier zonen bereiken de huwbare leeftijd. Drie van hen trouwen én verhuizen naar Maastricht. De jongste, Joannes (* Heer & Keer 1801 - † onb.) trouwt in 1829 in Ulestraten met Maria Mechtilda Frissen (* Ulestraten ca 1807 - † Heer 1858). Uit het huwelijk van Engelshoven-Frissen worden in Heer 15 kinderen geboren. Daarmee is de naam van Engelshoven definitief in Heer gevestigd.

In 1947 wonen in heel Limburg 135 personen met deze familienaam in 8 gemeenten.

De top 3 is:

1. Maastricht	67
2. Heer	58
3. Eijsden	5

Op de volgende twee pagina's treft u een vervolg aan van de meest voorkomende familienamen in Heer in 1947, maar dan gesorteerd op familienaam. Door plaatsgebrek moeten we ons in dit nummer beperken tot familienamen die 17 keer of meer voorkwamen. Mogelijk volgt in een van de volgende uitgaven een aanvulling.

<u>Familienaam:</u>	<u>Heer:</u>	<u>Limburg:</u>
Aerts	22	540
Bessem	35	497
Bleeser	31	60
Bonten	21	164
Bosch van den	36	307
Bovens	36	377
Brouwers	20	964
Budy	24	31
Coninx	36	69
Dirix	27	151
Eggen	23	345
Elissen	19	72
Franssen	21	2050
Geurtjens	18	121
Goessens	21	225
Gulikers	33	394
Habets	40	1709
Heijnen	28	1366
Hendrix	26	1459
Hermans	20	3181
Heugen	36	97
Heusschen	20	199
Hofman	30	336
Houben	33	2371
Jacobs	26	3600
Jansen	18	2097
Jeurissen	23	57
Jongen	20	1422
Jorissen	27	169
Kerckhoff's	31	283
Kicken	26	209
Knubben	20	419
Kostons	25	37
Lardenoye	23	171

<u>Familienaam:</u>	<u>Heer:</u>	<u>Limburg:</u>
Lasoe	19	21
Lassouw	20	28
Loijson	36	64
Loo van	30	443
Luyten	22	599
Mommers	23	383
Muijtjens	26	234
Nelissen	46	1074
Pasmans	43	197
Peters	17	3840
Pieters	17	669
Piters	34	123
Pleumeekers	22	132
Puts	21	521
Prevaes	38	50
Prikken	43	51
Ramaekers	25	686
Ringhs	26	36
Severeijns	25	44
Smeets	50	6169
Soudant	17	141
Stallinga	17	19
Starren	23	160
Steijns	17	272
Thans	28	56
Thehu	17	54
Thijssen	17	1306
Toorens	37	56
Ubachs	24	349
Ummels	48	456
Vliegen	27	407
Vrancken	19	418
Weerts	33	403
Wetzels	43	784

Sint Grades Kërremes.

(Sjèr Wijts)

Op 16 oktober weurd de sterrefdaag en de naamsdaag van **St. Gerardus**, door ederein gevierd dae Gerard, Gèr, Grades, Zjèraa of Graad es naam haet en door nog miejer luj die daen heilige veriere ómtot ze èns verhuurd gewore zien, of zien veursjpraak nudig hóbbe.

De Sint Gradeskërremes vèlt op de zoondeg dae 't kortste bee de 16de ligk. Dae kërremes haet van 't begin aaf altied vööl luj getrokke oèt d'n ómtrek. Luj die te voet, dèks beijentaere nao Hier kaome òm 'n keertske te laote te branne en, en passant de rillekwe van Sint Grades kaome pune. Ómtot dat nog al vööl luj trok, zien térsj mèt kräömkes roontelòm de kërrek goon sjtoon mèt get sjlók veur de kinder en e wefelke veur de luj mèt hoonger en zoe laangsemerhaand is dat oetgegreuid tot 'ne kërremes. Sint Gradeskërremes in Hier is altied good bezeuk gewore door luj oet d'n ómtrèk aoch al ómtot de luj zègke "Die vaan Hier hóbbe mèt de kërremes altied sjoen waer". En dat is dèks aoch zoe, sjus wie aoch op de pinksterkèrmes, mé dat is vree normaal want mèt de pinkste is 't bekaans euveraal sjoen waer.

Es te vreuger in Hier kërremes zags, daan kloont dat wie ruizing, want dao waor altied wel eine dae mèt ei stök in z'n vot de zaak op sjtelte zat. Miéstal waor dat 'ne vraeme zagte die vaan Hier. Mé goej die van Hier neet eweg. Die hóbbe mèt de kërremes aoch dèks genóg aanein gehaange. Awwere weite dat nog en veer zalle geijn name neume, dao mote v'r nog 20 jaor mèt wachte oèt good fetsoen. Want mèt metser ginge ze aanein, al hóbbe die van Hier neet alléin de naam metsesjtekensj te zien. Mé toch, dat waore mer eenkelinge. De groeten haup haet zich altied köstelijk verammezeerd mèt de kërremes in Hier. Gek is dat eigelijk tot dae kërremes in Hier zoe good geit oondaanks de kongkerénsie van Wittem, boe sint Grades aoch veriert weurd. Want nao Wittem goon zelfs luj die oet Rodeschool of oèt Den Helder kome. Bösse vol. Mé in Wittem is geine kërremes. Wel hóbbe ze dao winkelkes mèt devosie deenger wie nosters, wiewatersjveetsjes, beeldsjes en printsjes van versjeije heiligge en nog mie van die kiksjosereij.

Aoch vööl luij van Hier goon nao Wittem, sjus od aen heilige oet Wittem vandan is, mé dat is neet zoe. Gerardus Majelaa es wier 'r voloét hèt, waor aafkomstig oet Italië, beter gezag oet Muro Lucano. Heer word ao gebore in april 1726 en sjtorf op 16 oktober 1755 in Caposele. Indertied waor Muro Lucano e look sjus wie Hier, me daan tössje Milano en Bari. In Zuid Italië is Sint Grades d'n heilige dae dao 't mieste verierd werud. In 1904 is Grades heilig verklaord.

Aan Sint Grades weurd veursjpräk gevraog veer hopeloze zake, en door luij die 'ne leeste zeuke em e bekënd gezègkde is: "Es te geine kèns kriege mooste mer'ns bee Sint Grades aan 't klökske goon trèkke". Of dat zoe is, en of 't gehóllepe haet, dao liet zich, achteraf, gaene euver oët.

In Hier is 'n sjtraot nao Sint Grades geneump. Jaomer genóg hóbbe ze Gerardus weggelaote nao de annexasie, dus noo hèt de sjtraot Majellastraot ömtot in Mesjtreech al 'ne Gerarduswéég is. Hawwe ze beter daen asseweeg langs 't sjpoor 'nen aandere kenne geve, me die van Hier hóbbe zich dao indertied messjiéns neet veur opgedoon. Trouwens, in de Patersjkerrek, dudelijker gezag in de Koepelkerrek aan d'n euverweeg haet Sint Grades 'nen altaor zjus wie vreuger in Hier ouch, mé daen altaor is in de sestigger jaore bee 't groof voel gezat. Wel sjteit nog e beeld in de kerrek. Gelökkig.